

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

СІТОВСЬКА Любов Володимирівна

УДК 34:378.091.2:343.82(477)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Приватному вищому навчальному закладі «Академія рекреаційних технологій і права», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
КАРШОК Роман Петрович,
Волинська обласна рада,
заступник голови.

Офіційні опоненти: – доктор педагогічних наук, професор
ФЕДОРЕНКО Олена Іванівна,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, завідувач кафедри
педагогіки та психології;

доктор юридичних наук, доцент
САВЩЕНКО Вікторія Миколаївна,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, декан юридичного факультету.

Захист відбудеться 28 вересня 2017 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 28 серпня 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Сиротюк В.Д.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасне українське суспільство проходить складні етапи внутрішніх перетворень на шляху до інтеграції у світову спільноту. Цей процес супроводжується змінами в усіх сферах життєдіяльності, в тому числі й правовій. Зокрема, на шляху кардинальних перетворень перебуває пенітенціарна система України. Держава спрямовує зусилля вищих навчальних закладів на підвищення якості вищої професійної освіти нової генерації юристів, які будуть розв'язувати правові та організаційні завдання щодо сфери юриспруденції в країні. Тому увиразнюється необхідність оптимізації вітчизняної системи підготовки майбутніх юристів, здатних до професійної діяльності у пенітенціарних установах. У зв'язку з цим, важливого значення набувають пошук і реалізація ефективних форм, методів і засобів підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Нормативно-правову базу підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі складають Закони України «Про вищу освіту» (2014), «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» (2005), Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України» (2014), «Про ліквідацію територіальних органів управління Державної пенітенціарної служби та утворення територіальних органів Міністерства юстиції» (2016), Європейські пенітенціарні правила (2006), Концепція державної системи професійної орієнтації населення (2008), Концепції розвитку вищої юридичної освіти в Україні (2009), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Стратегія державної кадрової політики на 2012 - 2020 роки (2012), Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 - 2020 роки (2015), Доктринальна модель побудови пенітенціарної системи України нового типу (2014) тощо.

Науковці (А. О. Галай, О. В. Гуцев, Т. А. Денисова, О. А. Дука, Л. В. Ковтуненко, О. Б. Пташинський, С. К. Редков, О. А. Марчук та ін.) значну увагу приділили висвітленню теоретичних і методичних аспектів діяльності співробітників органів та установ виконання покарань і персоналу пенітенціарної системи.

Деякі аспекти підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у вищій школі розглядали Я. В. Ермушова, Д. В. Коваленко, О. М. Котикова, В. М. Савіщенко, О. В. Сокальська, А. К. Чакрян та ін.

Проблеми професійної підготовки персоналу кримінально-виконавчої служби та пенітенціарних установ і служб розглядали у своїх наукових працях Є. Ю. Бараш, А. І. Богатирьов, О. Г. Бондарчук, Н. Г. Калашник, Т. А. Денисова, О. П. Доробалюк, С. А. Зінченко, В. П. Петков, О. В. Сахнік, Є. Ю. Соболюк, С. Г. Стеценко, О. С. Третяк, П. І. Остапенко та ін.

Загальні питання формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності аналізували Ж. М. Алексєєва, П. Д. Біленчук, О. В. Узунова, К. В. Калюга, А. О. Пожидаєв, О. В. Іванова, О. В. Ткачук, В. В. Молдован, О. І. Федоренко, І. І. Харченко та ін.

У низці праць науковців (Ю. В. Гагарін, А. О. Галай, О. В. Гуцев, О. А. Дука, О. В. Сахнік, І. С. Яковець та ін.) розкрито зарубіжний досвід підготовки персоналу для професійної діяльності в пенітенціарній системі.

Незважаючи на увагу науковців до проблеми професійної підготовки персоналу кримінально-виконавчої служби та пенітенціарних установ, залишаються не виявленими та теоретично обґрунтованими педагогічні умови підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України.

Результати аналізу теоретичних напрацювань щодо означеної проблеми та власний досвід викладацької діяльності надали можливість виявити суперечності між:

- об'єктивною потребою суспільства в юристах, спроможних ефективно виконувати професійну діяльність у пенітенціарній системі, та недостатнім рівнем підготовки випускників вищих навчальних закладів до цієї діяльності;

- необхідністю модернізації вищої юридичної освіти і незабезпеченістю навчально-методичного супроводу підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України;

- потребою студентів у ґрунтовному оволодінні знаннями, вміннями і навичками, які дозволять здійснювати наглядові, соціальні, виховні та профілактичні заходи, що застосовуються до засуджених з метою повернення їх до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві, і недостатнім теоретичним обґрунтуванням педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Отже, соціальна значущість, актуальність і доцільність, необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертації **«Підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження відповідає плану науково-дослідної теми Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права» на 2015 -2017 роки «Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах інформатизації освіти», зареєстрованої Українським інститутом науково-технічної і економічної інформації (державний реєстраційний номер 0115U002901).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Луцького інституту розвитку людини Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (від 29 вересня 2011 року протокол № 2) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (від 31 січня 2012 року протокол № 1).

Мета дослідження полягає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Відповідно до мети сформульовано основні **завдання дослідження**:

1. На основі аналізу стану дослідження проблеми в педагогічній теорії та практичній діяльності вищих навчальних закладів уточнити зміст понять «підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі

України» та «готовність майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України».

2. Теоретично обґрунтувати структуру готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

3. Визначити критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

4. Розробити та науково обґрунтувати модель підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

5. Експериментально перевірити ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх юристів у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: *теоретичні*: дефінітивний аналіз та узагальнення теоретичних положень наукової літератури з метою визначення стану розробленості проблеми, уточнення змісту понять «підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України» та «готовність майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України»; систематизація та логічне узагальнення – з метою теоретичного обґрунтування структури готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; класифікування – для визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; узагальнення – для виявлення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; моделювання та ретроспективний аналіз власного досвіду викладацької діяльності – для розроблення та наукового обґрунтування моделі підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; *емпіричні*: анкетування, тестування, бесіди, спостереження – для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; *методи статистики*: кількісно-якісний аналіз експериментальних даних і статистичне обчислювання з використанням *t*-критерію Стьюдента та факторного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

– *вперше*: виявлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, до яких віднесено: інтеграцію навчальних дисциплін з підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; використання активних методів навчання у суб'єкт-

суб'єктній взаємодії викладачів і майбутніх юристів; забезпечення оволодіння майбутніми юристами досвідом професійної діяльності у процесі проходження практики в юридичній клініці; розроблено та науково обґрунтовано модель підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, яка включає взаємопов'язані структурні блоки (цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, процесуальний та результативний);

– *уточнено* зміст понять «підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України» та «готовність майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України»; структуру готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України; критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України;

– *удосконалено* зміст, форм і методи підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України;

– *подальшого розвитку* набули теоретичні положення щодо організації професійної підготовки майбутніх юристів у вищих навчальних закладах із урахуванням особливостей професійної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці та впровадженні навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, яке включає: *навчально-методичні комплекси* (у тому числі, на електронних носіях) із дисциплін «Організація судових та правоохоронних органів», «Кримінально-виконавче право», «Основи юридичної клінічної практики» та «Виконання покарань в установах виконання покарань»; *програму* студентської практики в юридичній клініці для підготовки майбутніх юристів; *методичні рекомендації* «Термінологія підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України», методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Кримінальне право»; *тестові завдання* з дисципліни «Кримінально-виконавче право»; електронні версії методичних рекомендацій та тестових завдань; *комп'ютерну програму* «СКЛ: моніторинг рівнів сформованості майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України» (у співавторстві Р. П. Карпюком та О. М. Лінчуком).

Основні теоретичні положення та практичні розробки дослідження можуть бути використані в навчально-виховному процесі підготовки майбутніх юристів у вищих навчальних закладах, а також у системі підвищення кваліфікації юристів, зокрема персоналу пенітенціарної системи та первинної професійної підготовки поліцейських.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в навчальний процес Волинського відділення Навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ (довідка № 46/4/2-45 від 18.01.2017 р.), Державної установи Волинського навчального центру підготовки поліцейських (довідка № 97/01 від 07.03.2017 р.), Львівського торговельно-економічного університету (довідка № 763/01-108 від 13.09.2016 р.), Навчально-наукового інституту права імені І. Малиновського Національного університету «Острозька академія» (акт № 240 від

12.07.2016 р.), Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет» (довідка № 3-344 від 10.12.2016 р.), Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права» (довідка № 53 від 31.09.2016 р.), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-29/02/2649 від 07.09.2016 р.), Управління Державної пенітенціарної служби Волинської області (довідка № 02/4883/Бд від 30.12.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. У публікаціях, підготовлених спільно із співавторами, внесок здобувача полягає: в уточненні наукових понять тезаурусу дослідження підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України – у методичних рекомендаціях [2]; у розробленні завдань для моніторингу рівня знань студентів – у тестових завданнях [3].

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати проведеного наукового пошуку успішно оприлюднено на науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Сучасна наука – пенітенціарній практиці» (Київ, 2014), «Педагогіка и психология в контексте современных исследований проблем развития личности» (Махачкала, 2014), «Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні» (Львів, 2015), «Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі» (Київ, 2015), «Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень» (Одеса, 2015), «Universities International Activities as a Factor of the Innovational Development of the Higher School» (Маріуполь, 2015), «Правова держава: сучасні тенденції та передумови її розбудови в Україні» (Тернопіль, 2015); *всеукраїнських* – «Розвиток соціально-гуманітарної освіти і науки в контексті модернізації вітчизняної вищої школи» (Дніпропетровськ, 2014), «Сучасна освіта і наука в Україні. Традиції та інновації XX Всеукраїнська з міжнародною участю науково-практична заочна конференція» (Одеса, 2014); «Інноваційні технології в освіті, науці й виробництві» (Луцьк, 2016); *науково-практичних семінарах* – «Шляхи реформування правової системи України» (Луцьк, 2013); «Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення» (Луцьк, 2015), *засіданнях* кафедри права Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна» та кафедри права Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права».

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображено у 24 публікаціях автора, з них: 2 методичних рекомендацій, 1 збірник тестових завдань, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у виданні, віднесеного до міжнародних наукометричних баз даних, 3 статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях, 12 статей у збірниках матеріалів та тез науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (280 найменувань) і 10 додатків. Повний обсяг роботи становить 356 сторінок, з них 22 сторінки анотації та 261 сторінка основного тексту. Дисертаційна робота містить 5 таблиць на 5 сторінках і 42 рисунки на 37 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження обраної проблеми; визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; розкрито його наукову новизну, теоретичне та практичне значення; подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації та структуру дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні засади підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України»** нами здійснено теоретико-прикладний аналіз стану підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі; уточнено основні поняття та дефініції підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; проаналізовано структуру підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Аналіз наукової літератури (А. Г. Андрощук, А. О. Галай, О. В. Гуцев, О. І. Денищик, О. А. Дука, С. А. Зінченко, Н. Г. Калашник, Л. В. Ковтуненко, С. Г. Стеценко, О. В. Ткачук, І. І. Харченко та ін.) показав, що сучасні підходи до кадрового забезпечення Державної кримінально-виконавчої служби України потребують якісного оновлення професійної підготовки майбутніх юристів, здатних ефективно працювати у вітчизняній пенітенціарній системі. Вказано, що особливості формування кадрів для пенітенціарної системи зумовлені специфікою роботи та принциповою відмінністю від інших професій юридичної галузі.

Теоретичний аналіз праць (А.О. Галай, О. А. Дука, С. Леонова, О. В. Сахнік та ін.) щодо зарубіжного досвіду підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі дозволив з'ясувати основні позитивні здобутки, які доцільно було б використати в межах сучасної системи вітчизняної вищої юридичної освіти. Зокрема, це самостійність вищих навчальних закладів у формуванні навчальних планів; варіативність навчальних планів, які надають студентам широкі можливості вибору навчальних дисциплін при збереженні мінімального набору обов'язкових для вивчення дисциплін; застосування технології поєднання теорії та практики шляхом щорічного проведення науково-прикладного національного конгресу з упровадження передового досвіду пенітенціарної діяльності.

На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної та юридичної літератури (Є. М. Бодюл, С. Д. Гусарєв, Н. С. Калашник, М. П. Мелентьєв, С. М. Оганесян, О. Б. Пташинський, В. М. Савіщенко, В. М. Синьов, С. С. Сливка, А. В. Троцко, В. Г. Хирний, О. І. Федоренко, С. К. Цеєва, Д. В. Ягунов та ін.) введені в науковий обіг і охарактеризовані поняття «підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України», «готовність майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України» та «пенітенціарна система України».

Підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України розглядається як організований і цілеспрямований процес здійснення науково й методично обґрунтованих заходів у вищих навчальних закладах, спрямованих на оволодіння студентами кваліфікацією, яка дозволить їм ефективно працювати в уповноважених органах і установах, що взаємодіють задля

убезпечення суспільства через ресоціалізацію певних осіб.

Готовність майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України розглядається як результат підготовки та інтегроване особистісне утворення, що характеризується наявністю певного комплексу знань законодавства, вмій і навичок з використання правового інструментарію (законів та інших правових актів), а також професійно-особистісних якостей, які дозволять здійснювати наглядові, соціальні, виховні та профілактичні заходи, що застосовуються до засуджених з метою повернення їх до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві.

Пенітенціарна система України розглядається як упорядкована сукупність органів і установ виконання покарань, які у взаємодії забезпечують реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, спрямованої на досягнення конкретної мети забезпечення безпеки суспільства шляхом виправлення засуджених осіб.

Нами до професійно орієнтованих умінь та навичок, якими повинні оволодіти майбутні юристи протягом навчання у вищих навчальних закладах, віднесено такі: визначати мету та налаштувати себе на її реалізацію; аналізувати, передбачати наслідки своєї професійної діяльності та використовувати інформацію; здійснювати розподіл функціональних обов'язків між працівниками; визначати правову проблему, яка потребує врегулювання та перспективи її розв'язання в умовах чинного законодавства; застосовувати нормативні акти з різних галузей права; управляти колективом та активізувати персонал у процесі розв'язання поставлених завдань щодо ефективної професійної діяльності в пенітенціарній системі України; правильно та повно відображати результати юридичної діяльності в документації; знаходити оптимальну стратегію поведінки в конфліктних ситуаціях і самостійно розробляти нову стратегію поведінки в певному напрямку; забезпечувати дотримання вимог трудового розпорядку; складати процесуальні документи, що належать до сфери управління органів виконавчої влади.

У розділі представлено структуру готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України, виокремлено мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісний структурні компоненти готовності та підкреслено їх взаємозв'язок.

У другому розділі **«Методичні аспекти підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України»** охарактеризовано методику та напрями дослідження; розглянуто модель підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; виявлено та обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України,

Зазначено, що експериментальна робота тривала протягом 2012 - 2017 років і складалася з пошукового, емпіричного та підсумково-узагальнюючого етапів.

Пошуковий етап тривав протягом 2012 - 2013 років. Під час цього етапу було проаналізовано наукову літературу, закони, постанови й інші нормативно-правові документи, уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження, узагальнено матеріали з досліджуваної проблеми, визначено структуру готовності майбутніх

юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, а також критерії, показники та рівні сформованості майбутніх юристів до професійної діяльності в державній пенітенціарній системі.

Протягом емпіричного етапу (2013 - 2015 роки) було розроблено та науково обґрунтовано модель формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, здійснено моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх юристів до цієї діяльності.

Підсумково-узагальнювальний етап (2015 - 2017 роки) передбачав систематизацію отриманої інформації й опрацювання результатів педагогічного експерименту, уточнення загальних висновків і практичних рекомендацій, а також оформлення рукопису кандидатської дисертації та окреслення перспектив дослідження проблеми.

Для оцінювання сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України нами визначено мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісний критерії. Оцінювання за мотиваційним критерієм здійснювалося за методикою виявлення мотивації та досягнень (за Ю. М. Орловим). Для оцінювання за когнітивним критерієм нами було розроблено тестові завдання. Оцінювання за операційно-діяльнісним критерієм здійснювалося відповідно до розробленої нами «Картки для самооцінювання рівня сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України». Для оцінювання за особистісним критерієм використано «Тест на визначення рівня здатності приймати рішення» та «Тест на оцінювання організаторських і комунікативних здібностей» (КОЗ-1).

Модель підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України складається з цільового, теоретико-методологічного, змістового, процесуального та результативного блоків (рис. 1).

До педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України віднесено: інтеграцію навчальних дисциплін з підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України; використання активних методів навчання в суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів і майбутніх юристів; забезпечення оволодіння майбутніми юристами досвідом професійної діяльності у процесі проходження практики в юридичній клініці. Педагогічна умова – інтеграція навчальних дисциплін з підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України – реалізовувалася у процесі формування і розвитку цілісної системи знань, умінь і навичок, необхідних майбутньому юристу для професійної діяльності в пенітенціарній системі України. Ця педагогічна умова вирішувала такі завдання, як: міжпредметні зв'язки дисциплін навчального плану підготовки майбутніх юристів; сприяння системному оволодінню майбутніми юристами знаннями, вміннями і навичками, шляхом акцентування їх уваги на забезпеченні формування системи наглядових, соціальних, виховних і профілактичних заходів, що застосовуються до засуджених та осіб узятих під варту.

Соціальне замовлення на ефективну підготовку майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України

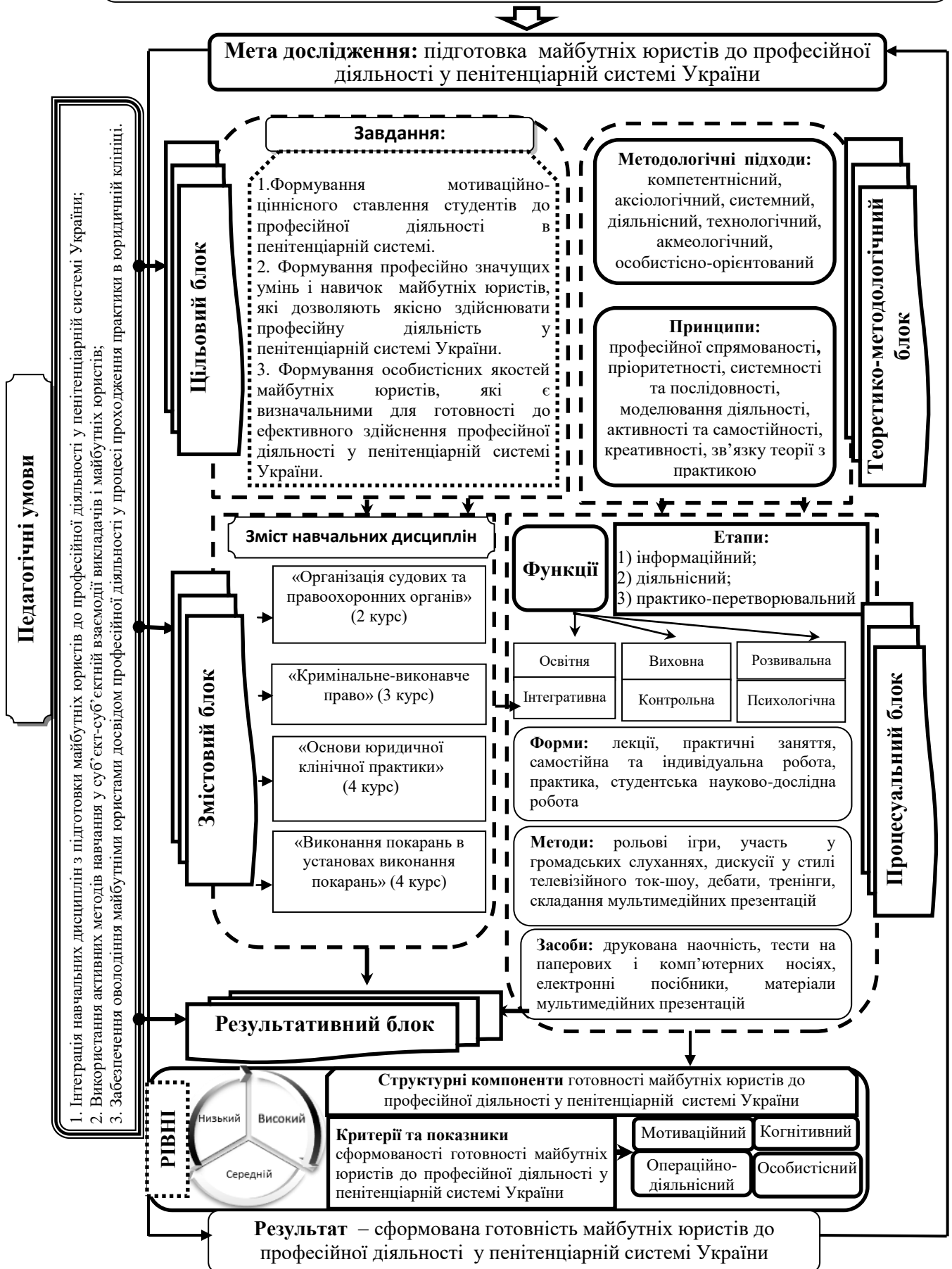

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України

Педагогічна умова – використання активних методів навчання в суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів і майбутніх юристів – реалізовувалася у процесі проведення рольових ігор, участі у громадських слуханнях, дискусій у стилі телевізійного ток-шоу, дебатів, тренінгів, зустріч з юристами-практиками, складання мультимедійних презентацій тощо.

Ці методи сприяли підвищенню рівня знань студентів, їх вмінь і навичок моделювати ситуації та ухвалювати професійні рішення.

Педагогічна умова – забезпечення оволодіння майбутніми юристами досвідом професійної діяльності у процесі проходження практики в юридичній клініці – реалізовувалася у тісному взаємозв'язку теорії та практики. Досягнення цієї мети уможлилювалося через поглиблення знань студентів, розвиток їх умінь та навичок, а також моделювання виконання обов'язків юристів, які необхідні у процесі професійної діяльності в пенітенціарній системі України.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України»** проаналізовано стан підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, охарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, наведено результати педагогічного експерименту.

Для виявлення стану підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України було проведено анкетування 452 студентів вищих навчальних закладів. В анкетуванні брали участь 92 студенти Національного університету «Острозька академія», 49 студентів Львівської комерційної академії, 90 студентів Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, 88 студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, 58 студентів Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет», 75 студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. При цьому 29,08% опитаних студентів вказали, що вважають себе повністю підготовленими до майбутньої професійної діяльності у пенітенціарній системі України; 20,83% опитаних студентів вважають, що повністю володіють знаннями про систему органів й установ, які виконують кримінальні покарання в Україні; 17,86% опитаних студентів володіють уміннями орієнтуватися в нетипових ситуаціях, самостійно робити висновки та аналізувати їх 30,69% опитаних студентів повністю володіють знаннями щодо міжнародних стандартів поведінки із засудженими та попередньо ув'язненими особами (рис 2).

Анкетування 92 викладачів вищезазначених вищих навчальних закладів показало, що 80,17% опитаних викладачів вважають, що на сьогодні нагальною є потреба здійснювати у вітчизняних вищих навчальних закладах підготовку майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України. Показово, що тільки 5,9% викладачів вважають, що використання традиційних форм навчальної діяльності повністю підготує студентів до майбутньої професійної діяльності в пенітенціарній системі України, а 67,77% опитаних викладачів вважають, що обов'язково необхідно залучати студентів випускних курсів до

практичної правозастосовної діяльності в юридичній сфері для підвищення якості підготовки майбутніх юристів до роботи в пенітенціарній системі.

Рис. 2. Розподіл відповідей студентів щодо володіння студентами знаннями про міжнародні стандарти поводження із засудженими та попередньо ув'язненими особами (%)

Дані анкетування 61 працівника закладів пенітенціарної служби, зокрема управління Державної пенітенціарної служби у Волинській області, Ковельської виховної колонії, Кримінально-виконавчої інспекції Волинської області, Луцького слідчого ізолятора, Маневецької виправної колонії (№ 42), Цуманської виправної колонії (№ 84) показали, що лише 18,43% опитаних працівників задоволені знаннями, які проявили студенти-практиканти у процесі їх професійної підготовки; 62,55% опитаних працівників згодні з думкою, що підготовка майбутніх юристів до роботи в Державній пенітенціарній службі України повинна здійснюватися, як у відомчих, так і в інших вищих навчальних закладах.

Нами охарактеризовано визначені критерії (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України характеризується яскраво вираженою захопленістю студентами професією юриста, позитивною мотивацією та розумінням соціальної значущості професійної діяльності у пенітенціарній системі України, прагненням до саморозвитку та самовдосконалення; глибокими та ґрунтовними професійно орієнтованими знаннями студентів щодо професійної діяльності у пенітенціарній системі України; досконалими професійно орієнтованими вміннями і навичками з організації та здійснення професійної діяльності у пенітенціарній системі України; розвинутими організаторськими та комунікативними здібностями студентів, необхідними для професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Педагогічна діагностика здійснювалася на основі комп'ютерної програми, розробленої у співавторстві з Р. П. Карпюком і О. М. Лінчуком «СКЛ: Моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України» (рис. 3).

На формульовальному етапі педагогічного експерименту брали участь студенти Національного університету «Острозька академія», які входили до контрольної

групи ($n = 73$ особи), студенти Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ (зараз – факультет № 2) та студенти Приватного вищого навчального закладу «Академія рекреаційних технологій і права, які входили до експериментальної групи ($n = 76$ осіб).

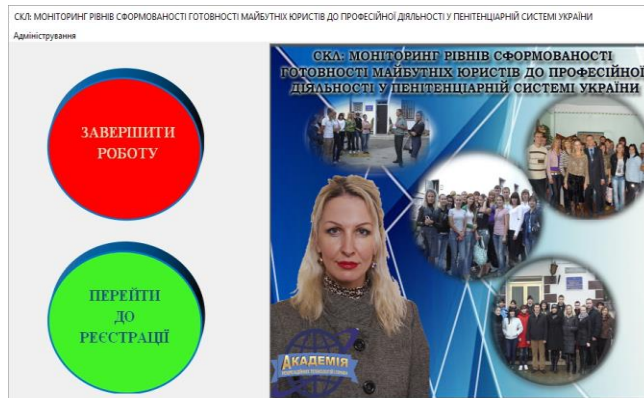

Рис. 3. Фрагмент комп'ютерної програми «СКЛ: Моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України»

Студенти контрольної групи навчалися за традиційною системою підготовки, в підготовку студентів експериментальної групи впроваджувалися виявлені і теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

На початок педагогічного експерименту у контрольній групі високий рівень сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України за мотиваційним критерієм високий рівень мали 6,85% студентів, середній рівень – 42,47% студентів, низький рівень – 50,68% студентів; за когнітивним критерієм високий рівень мали 10,96% студентів, середній рівень – 34,25% студентів, низький рівень – 54,79% студентів; за операційно-діяльнісним критерієм високий рівень мали 8,22% студентів, середній рівень – 38,36% студентів, низький рівень – 53,42% студентів; за особистісним критерієм високий рівень мали 11,87% студентів, середній рівень – 28,77% студентів, низький рівень – 59,36% студентів.

На кінець педагогічного експерименту у контрольній групі високий рівень сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України за мотиваційним критерієм високий рівень мали 13,7% студентів, середній рівень – 47,95% студентів, низький рівень – 38,36% студентів; за когнітивним критерієм мали 16,44% студентів, середній рівень – 43,84% студентів, низький рівень – 39,73% студентів; за операційно-діяльнісним критерієм високий рівень мали 12,33% студентів, середній рівень – 45,21% студентів, низький рівень – 42,47% студентів; за особистісним критерієм високий рівень мали 18,72% студентів, середній рівень – 41,10% студентів, низький рівень – 40,18% студентів.

На початок педагогічного експерименту в експериментальній групі високий

рівень сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України за мотиваційним критерієм високий рівень мали 7,89% студентів, середній рівень – 34,21% студентів, низький рівень – 57,89% студентів; за когнітивним критерієм високий рівень мали 13,16 студентів, середній рівень – 31,58% студентів, низький рівень – 55,26% студентів; за операційно-діяльнісним критерієм високий рівень мали 6,58% студентів, середній рівень – 35,53% студентів, низький рівень – 57,89% студентів; за особистісним критерієм високий рівень мали 12,282% студентів, середній рівень – 19,83% студентів, низький рівень – 57,89% студентів.

На кінець педагогічного експерименту в експериментальній групі високий рівень сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України за мотиваційним критерієм високий рівень мали 23,68% студентів, середній рівень – 53,95% студентів, низький рівень – 22,37% студентів; за когнітивним критерієм високий рівень мали 31,58% студентів, середній рівень – 47,37% студентів, низький рівень – 21,05% студентів; за операційно-діяльнісним критерієм високий рівень мали 21,05% студентів, середній рівень – 52,63% студентів, низький рівень – 26,32% студентів; за особистісним критерієм високий рівень мали 31,58% студентів, середній рівень – 51,75% студентів, низький рівень – 16,67% студентів.

Розподіл рівнів сформованості готовності майбутніх юристів, які входили до контрольної експериментальної груп, до професійної діяльності в пенітенціарній системі України подано на рис. 4.

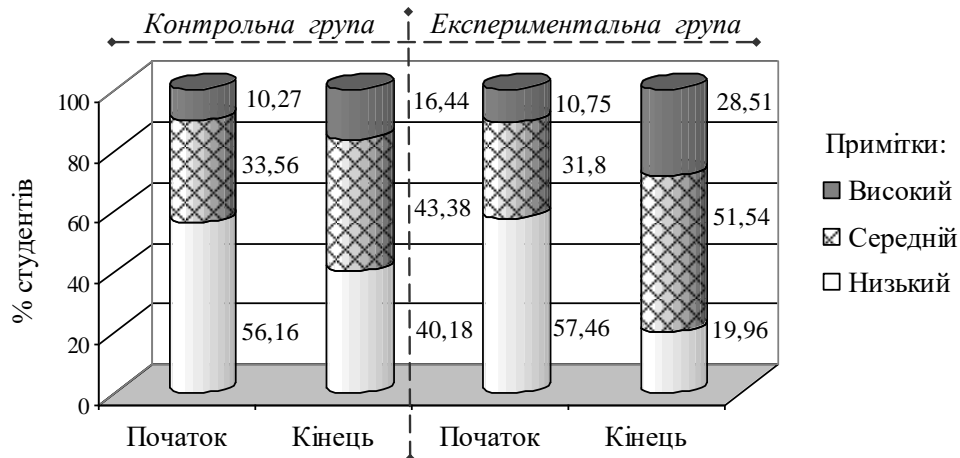

Рис. 4. Розподіл рівнів сформованості готовності майбутніх юристів, які входили до контрольної експериментальної груп, до професійної діяльності в пенітенціарній системі України (%)

Факторний аналіз експериментальних даних показав, що за результатами формувального етапу педагогічного експерименту в експериментальній групі структура готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України визначається трьома факторами, що пояснюють 76,46 % сумарної дисперсії ознак. Найбільш значущим структурним компонентом готовності, який формує фактор 1, є особистісний компонент, зокрема його складова, яка характеризує сформованість організаторських і комунікативних здібностей, що

пояснює 32,87 % загальної дисперсії. Фактор 2 визначається мотиваційним компонентом і складовою особистісного компонента, яка характеризує сформованість здатності приймати рішення, що пояснюють 22,36 % загальної дисперсії. Фактор 3 обумовлений когнітивним та операційно-діяльнісним компонентами, що пояснюють 21,23 % загальної дисперсії.

Аналіз результатів педагогічного експерименту свідчить про ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання актуального наукового завдання щодо підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Результати проведеного дослідження засвідчили ефективність розв'язання поставлених завдань і дали підстави для формулювання таких загальних висновків.

1. На основі аналізу стану дослідження проблеми в педагогічній теорії та практичній діяльності вищих навчальних закладів уточнено зміст понять «підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України» та «готовність майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України». Підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України розглядається як організований і цілеспрямований процес здійснення науково й методично обґрунтованих заходів вищих навчальних закладів, спрямованих на оволодіння студентами кваліфікацією, яка дозволить їм ефективно працювати в уповноважених органах і установах, що взаємодіють для забезпечення суспільства через ресоціалізацію певних осіб. Готовність майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України розглядається як результат підготовки та інтегроване особистісне утворення, що характеризується наявністю певного комплексу знань законодавства, вмій і навичок щодо використання правового інструментарію (законів та інших правових актів), а також професійно-особистісних якостей, які дозволять здійснювати наглядові, соціальні, виховні та профілактичні заходи, що застосовуються до засуджених з метою повернення їх до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві.

Аналіз праць вітчизняних і зарубіжних науковців, результати анкетування студентів і викладачів вищих навчальних закладів і працівників закладів пенітенціарної служби показали, що сучасні підходи до кадрового забезпечення пенітенціарної системи потребують якісного оновлення. Вказано, що особливості підготовки кадрів нової генерації для пенітенціарної системи зумовлені специфікою роботи та принциповою відмінністю від інших професій правової сфери.

2. Теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Мотиваційний компонент готовності відображає розуміння майбутніми юристами соціальної значущості професійної діяльності в пенітенціарній системі країни та наявність їх позитивної мотивації до цієї роботи; професійні очікування від діяльності в пенітенціарній

системі України; позицію відносно себе та власних цілей; визнання себе в якості юриста, який прагне до саморозвитку і самовдосконалення. Когнітивний компонент готовності унаочнює наявність у студента сукупності професійно орієнтованих знань щодо системи органів та установ, які виконують кримінальні покарання в Україні, міжнародних стандартів поведінки із засудженими та попередньо ув'язненими особами і процесом їх ресоціалізації, нормативно-правових документів, що регламентують професійну діяльність юриста. Операційно-діяльнісний компонент готовності передбачає наявність професійно орієнтованих умінь і навичок студентів, які є основою успішної професійної діяльності в державній пенітенціарній системі. Особистісний компонент готовності визначається наявністю здатності приймати рішення та наявністю організаторських і комунікативних здібностей студентів, які дозволять їм ефективно працювати в пенітенціарній системі України.

3. Визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Мотиваційний критерій дозволив визначити рівень сформованості мотивації майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України. Показником цього критерію є захопленість студентами професією юриста, їх позитивна мотивація та розуміння соціальної значущості професійної діяльності у пенітенціарній системі країни, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення. За когнітивним критерієм визначався рівень теоретичної обізнаності майбутніх юристів щодо професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Показником цього критерію є наявність сукупності знань студентів щодо професійної діяльності в пенітенціарній системі України. На основі вивчення наукової літератури, власного досвіду викладацької діяльності та результатів анкетування студентів було створено орієнтовний перелік основних складових необхідної бази знань, які сприятимуть оновленню змісту, форм, методів і засобів формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Операційно-діяльнісний критерій дозволив визначити рівень оволодіння майбутніми юристами вміннями і навичками щодо організації та здійснення професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Показником цього критерію є наявність прогностичних, проектувальних, конструктивних, організаційних і комунікативних умінь і навичок студентів з організації та здійснення професійної діяльності у пенітенціарній системі. Особистісний критерій дозволив з'ясувати рівень сформованості організаторських і комунікативних здібностей майбутніх юристів, необхідних для проведення професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Показником цього критерію є наявність організаторських і комунікативних здібностей студентів.

4. Розроблено та науково обґрунтовано модель підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України. Цільовий блок включає мету та завдання, які є основою визначення формування готовності до професійної діяльності в пенітенціарній системі України. До теоретико-методологічного блоку моделі входять методологічні підходи (компетентнісний, аксіологічний, системний,

діяльнісний, технологічний, акмеологічний, особистісно-орієнтований) і принципи (професійної спрямованості, пріоритетності, системності та послідовності, моделювання діяльності, активності та самостійності, креативності, зв'язку теорії з практикою). Змістовий блок моделі характеризує зміст навчальних дисциплін «Організація судових та правоохоронних органів» (2 курс), «Кримінально-виконавче право» (3 курс), «Основи юридичної клінічної практики» (4 курс) та «Виконання покарань в установах виконання покарань» (4 курс). Процесуальний блок моделі складається з етапів (інформаційний, діяльнісний та практико-перетворювальний), функцій (освітня, виховна, інтегративна, розвивальна, контрольна, психологічна), форм (лекції, практичні заняття, самостійна й індивідуальна робота, практика, студентська науково-дослідна робота), методів (рольові ігри, участь у громадських слуханнях, дискусії у стилі телевізійного ток-шоу, дебати, тренінги, складання мультимедійних презентацій) і засобів (друкована наочність, тести на паперових і комп'ютерних носіях, електронні посібники, матеріали мультимедійних презентацій). Результативний блок моделі включає структурні компоненти готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України, критерії (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісний), показники та рівні (низький, середній та високий) сформованості готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України. Результатом є сформована готовність майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України.

5. Експериментально перевірено ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, до яких віднесено: інтеграцію навчальних дисциплін з підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; використання активних методів навчання у суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів і майбутніх юристів; забезпечення оволодіння майбутніми юристами досвідом професійної діяльності під час проходження практики в юридичній сфері. Після впровадження означених педагогічних умов в експериментальній групі спостерігалось істотне збільшення кількості студентів з високим і середнім рівнями сформованості готовності до професійної діяльності у пенітенціарній системі України: за мотиваційним критерієм – на 15,79% і 19,74%, тоді, як у контрольній групі таке збільшення склало 6,85% і 5,48%; за когнітивним критерієм – на 18,42% і 15,79%; тоді, як у контрольній групі таке збільшення склало на 5,58% і 9,59%; за операційно-діяльнісним критерієм – на 14,47% і 17,10%; тоді, як у контрольній групі таке збільшення склало 4,11% і 6,85%; за особистісним критерієм – на 19,3% і 21,93%, тоді, як у контрольній групі таке збільшення склало 6,85% і 12,33%. В експериментальній групі спостерігалось також істотне зменшення кількості студентів з низьким рівнем сформованості готовності до професійної діяльності у пенітенціарній системі України: за мотиваційним критерієм – на 35,52%, у контрольній групі – на 12,32%; за когнітивним критерієм – на 34,21%, у контрольній групі – на 15,06%; за операційно-діяльнісним критерієм – на 31,57%, у контрольній групі – на 10,95%; за особистісним критерієм – на 41,23% у контрольній групі – на 19,18%. В експериментальній групі кількість студентів, які

мали високий та середній рівні сформованості готовності до професійної діяльності в пенітенціарній системі України, збільшилась відповідно на 17,76% і 19,74% тоді, як у контрольній групі таке збільшення склало на 6,17% і 9,82%. Кількість студентів експериментальної групи, які мали низький рівень сформованості готовності до професійної діяльності в пенітенціарній системі України, зменшилась на 37,50% у контрольній групі – на 15,98%.

Проведене дослідження підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у державній пенітенціарній системі не вичерпує всієї проблеми. Подальшими перспективними напрямками є проведення порівняльних досліджень з проблеми підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України і в прогресивних зарубіжних країнах, удосконалення навчально-методичного забезпечення та застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у вищій юридичній освіті.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Методичні рекомендації та збірник тестових завдань

1. Сітовська Л. В. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Кримінальне право» для студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра за галуззю знань 0304 «Право» напряму підготовки 6.030401 «Правознавство» / Л. В. Сітовська. – Київ : ТОВ «НВФ Промтехносервіс Україна», 2015. – 22 с.

2. Сітовська Л. В. Термінологія підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України: метод. рекомен. / Л. В. Сітовська, Р. П. Карпюк. – Київ : ТОВ «НВФ Промтехносервіс Україна», 2015. – 35 с.

3. Сітовська Л. В. Тестові завдання з кримінально-виконавчого права / Л. В. Сітовська, Р. П. Карпюк. – Київ : ТОВ «НВФ Промтехносервіс Україна», 2015. – 27 с.

Статті у наукових фахових виданнях України

4. Сітовська Л. В. Підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України (термінологічна база) / Л. В. Сітовська // Наукові записки [текст] : зб. наук. пр. Серія: Педагогічні та історичні науки. Вип. 117 / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; [редкол. В. П. Андрущенко [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 150–158.

5. Сітовська Л. В. Теоретичні засади підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України / Л. Сітовська // Педагогічний дискурс : зб. наук. пр. – 2014. – Вип. 16. – С. 169–173.

6. Сітовська Л. В. Сучасний погляд на підготовку майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі в педагогічній теорії / Л. В. Сітовська // Наукові записки [Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова]. Серія : Педагогічні та історичні науки. – 2014. – Вип. 120. – С. 127–137.

7. Сітовська Л. В. Особливості підготовки майбутніх юристів до

професійної діяльності у пенітенціарній системі України / Л. В. Сітовська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2014. – Вип. 39 (92). – С. 530–534.

8. Сітовська Л. В. Аналіз сучасного стану готовності майбутніх юристів до професійної діяльності в пенітенціарній системі України. - [Електронний ресурс] / Л. В. Сітовська // Народна освіта. – 2015. – Вип. 3. – Режим доступу : http://www.narodnaosvita.kiev.ua/page_id=3750. – Назва з екрану.

Стаття у виданні, віднесеного до міжнародних наукометричних баз даних

9. Сітовська Л. В. Методичні аспекти підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України / Л. В. Сітовська // Педагогічні науки Сорепnicus : теорія, історія, інноваційні технології : зб. наук. пр. – 2016. – № 6 (60). – С. 97–106.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях

10. Ситовская Л. В. Некоторые аспекты подготовки будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины / Л. В. Ситовская // Молодой ученый. – 2014. – № 20. – С. 621–623.

11. Ситовская Л. В. Пути повышения качества подготовки будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины / Л. В. Ситовская // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2014. – № 12 (71). – Ч. II. – С. 129 - 131.

12. Sitovska L. Struktura przygotowania przyszłych prawników do pracy zawodowej w systemie penitencjarnym Ukrainy / L. Sitovska // Knowledge. Education. Low. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie. – 2015. – № 2 (10). – S. 198 - 206.

Матеріали та тези науково-практичних конференцій

13. Сітовська Л. В. Понятійний апарат підготовки юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Шляхи реформування правової системи України : Тематичний збірник тез наукового семінару з обговорення сучасних правових проблем та шляхів їх подолання, присвячений професійному святу – Дню юриста. Вип. 4. (Луцьк, 07 жовтня 2013 р.) / ред.: Р. П. Карпюк [та ін.]. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. С. 127–129.

14. Сітовська Л. В. Проблема підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі в педагогічній теорії // Сучасна освіта і наука в Україні. Традиції та інновації XX Всеукр. з міжнар. участю наук.-практ. заочна конф. (Одеса, 25-26 жовтня 2014 р.). Одеса, 2014. С. 101–105.

15. Сітовська Л. В. Загальні проблеми підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Сучасна наука – пенітенціарній практиці : зб. матеріалів II Міжнар. практ.-конф., (Київ, 4 грудня. 2014 р.) / за ред. : В. П. Тихого, Є. Ю. Бараша. К. : Ін-т крим.-викон. служби, 2014. С. 334–337.

16. Сітовська Л. В. Підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності

у пенітенціарній системі: деякі підходи щодо вдосконалення // Педагогіка і психологія в контексте сучасних досліджень проблем розвитку особистості: зб. матеріалів 6-й Міжнарод. наук.-практ. конф. (Махачкала, 24 жовтня 2014 г.) / НИЦ «Апробация». Махачкала : ООО «Апробация», 2014. С. 55–57.

17. Сітовська Л. В. Сутність готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Розвиток соціально-гуманітарної освіти і науки в контексті модернізації вітчизняної вищої школи: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф.: у 2 ч. (Дніпропетровськ, 26 грудня 2014 р.). Дніпропетровськ : ТОВ «Інновація», 2014. Ч. 2. С. 76–78.

18. Сітовська Л. В. Теоретичне підґрунтя готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні: зб. тез наук. робіт учасн. Міжнарод. наук.-практ. конф. (Львів, 21-22 серпня 2015 р.). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2015. С. 71–75.

19. Сітовська Л. В. Виявлення мотиваційного компонента готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (К., 4-5 вересня 2015 р.). К. : ГО «Київ. наук. орг-ція педагогіки та психології», 2015. С. 71–74.

20. Сітовська Л. В. До питання педагогічної моделі формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень: зб. наук. робіт учасн. Міжнарод. наук.-практ. конф. (Одеса, 18-19 вересня 2015 р.). Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2015. С. 99–103.

21. Сітовська Л. В. Підвищення ефективності підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Міжнародна діяльність університетів як фактор інноваційного розвитку вищої школи: зб. матеріалів Міжнарод. наук.-практ. заоч. конф. (Маріуполь, 18 вересня 2015 р.). Маріуполь, 2015. С. 192–193.

22. Сітовська Л. В. До питання про структуру готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Правова держава: сучасні тенденції та передумови її розбудови в Україні: матеріали Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф. (Тернопіль, 30 жовтня 2015 р.). Тернопіль, 2015. С. 51–53.

23. Сітовська Л. В. Виявлення когнітивного компонента готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України. // Тематичний зб. тез наук. семінару «Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення», присвячений професійному святу – Дню юриста. Вип. 1. (Луцьк, 07 жовтня 2015 р.) / ред.: Р. П. Карпюк [та ін.]. Луцьк, 2015. С. 16–22.

24. Сітовська Л. В. Характеристика дидактичної одиниці технології ситуаційного навчання у підготовці майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України // Зб. тез виступів учасн. II наук.-практ. конф. «Інноваційні технології в освіті, науці й виробництві» (Луцьк, 17-18 травня 2016 р.). Луцьк: АРТіП, 2016. С. 77–78.

АНОТАЦІЇ

Сітовська Л. В. Підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2017.

Досліджено підготовку майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

У дисертації вперше виявлено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, до яких віднесено: інтеграцію навчальних дисциплін з підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України; використання активних методів навчання у суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів і майбутніх юристів; забезпечення оволодіння майбутніми юристами досвідом професійної діяльності у процесі проходження практики в юридичній клініці.

Розроблено та науково обґрунтовано модель підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України, яка включає взаємопов'язані структурні блоки (цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, процесуальний та результативний).

Уточнено зміст понять «підготовка майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України» та «готовність майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України».

Удосконалено зміст, форм і методи підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності у пенітенціарній системі України.

Ключові слова: підготовка, майбутні юристи, професійна діяльність, пенітенціарна система України.

Ситовская Л. В. Подготовка будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2017.

Исследована подготовка будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины.

Подготовка будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины рассматривается как организованный и целенаправленный процесс осуществления научно и методически обоснованных мероприятий высших учебных заведений, направленных на овладение студентами квалификацией, которая позволит им эффективно работать в уполномоченных органах и учреждениях, которые взаимодействуют для обеспечения безопасности общества через ресоциализацию определенных лиц.

В диссертации впервые выявлены, теоретически обоснованы

экспериментально проверены педагогические условия подготовка будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины, к которым отнесены: интеграция учебных дисциплин в процессе подготовки будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины; использование активных методов обучения в субъект-субъектной взаимодействия преподавателей и будущих юристов; обеспечение овладения будущими юристами профессиональным опытом в процессе прохождения практики в юридической области.

Разработана и научно обоснована модель подготовки будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины. Целевой блок включает цель и задания, которые являются основой определения формирования готовности к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины. В теоретико-методологический блок модели входят методологические подходы (компетентностный, аксиологический, системный, деятельностный, технологический, акмеологический, личностно-ориентированный) и принципы (профессиональной направленности, приоритетности, системности и последовательности, моделирования деятельности, активности и самостоятельности, креативности, связи теории с практикой). Смысловой блок модели характеризует содержание учебных дисциплин «Организация судебных и правоохранительных органов», «Криминально-исполнительное право», «Основы юридической клинической практики» и «Выполнения наказаний в учреждениях исправления наказаний». Процессуальный блок модели состоит из этапов (информационный, деятельностный и практико-преобразующий), функций (образовательная, воспитательная, интегративная, развивающая, контрольная, психологическая), форм (лекции, практические занятия, самостоятельная и индивидуальная работа, практика, студенческая научно-исследовательская работа), методов (ролевые игры, участие в общественных слушаниях, дискуссии в стили телевизионного ток-шоу, дебаты, тренинги, подготовка мультимедийных презентаций) и средств (печатная наглядность, тесты на бумажных и компьютерных носителях, электронные пособия, материалы мультимедийных презентаций). Результативный блок модели включает структурные компоненты готовности будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины, критерии (мотивационный, когнитивный, операционно-деятельностный и личностный), показатели и уровни (низкий, средний и высокий) сформированности готовности. Результатом является сформированная готовность будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины.

Уточнено содержание понятий «подготовка будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины» и «готовность будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины»; структуру готовности будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины; критерии, показатели и уровни сформированности готовности будущих юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины.

Усовершенствованы содержание, формы и методы подготовки будущих

юристов к профессиональной деятельности в пенитенциарной системе Украины.

Ключевые слова: подготовка, будущие юристы, профессиональная деятельность, пенитенциарная система Украины.

Svitovska L. V. Training the future lawyers to the professional activity in the penitentiary system of Ukraine. – Manuscript copyright.

Dissertation for the scientific degree of the candidate of pedagogical sciences in the specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, 2017.

The preparation of the future lawyers for the professional activities in the penitentiary system of Ukraine was studied.

In the dissertation, for the first time, the pedagogical conditions for the preparation of the future lawyers for the professional activities in the penitentiary system of Ukraine were identified, theoretically substantiated and experimentally tested. These included: the integration of educational disciplines in training of the future lawyers for the professional activities in the penitentiary system of Ukraine; The use of active teaching methods in the subject- subject- interaction of the teachers and the future lawyers; Ensuring that the future lawyers master the experience of the professional dignity during an internship at the law clinic.

A model for training future lawyers for professional activities in the penitentiary system of Ukraine has been developed and scientifically justified. This model includes interrelated structural blocks (target, theoretical, methodological, substantive, procedural and effective).

The content of the terms «training the future lawyers for professional activities in the penitentiary system of Ukraine» and «readiness of the future lawyers for professional activities in the penitentiary system of Ukraine» has been clarified.

The content, forms and methods of training future lawyers for the professional activities in the penitentiary system of Ukraine are improved.

Keywords: training, future lawyers, professional activity, penitentiary system of Ukraine.